

i literarno-lingvističnih beležaka«, kjer se istina meša s predalekosežnimi trditvami: Duh jezika in literature Rusov, Poljakov in Srbov priča o osebitih slovanskih individualnostih, ki so vsled svojih svojstev zapadu često neumljive. Hrvati, Slovenci in Čehi pa so »moderni, zapadni«. »Duh jezika čini večjo razliko izmedju Srba i Hrvata nego fonetska odstopanja u dijalektima«; ta trditev pač ne stoji; milieu srbskega življenja je različna od hrvatskega, vir kulture je različen, a duh jezika je isti; nekaj turških besed ne da jeziku še drugega duha. »Način mišljenja, rečenica kod modernih Čeha ne čini mi se da je originalna slovenska, nego je — bile mi ove strašne reči oproštene na onom svetu! — nemački kulturni produkt. Mislim, da je isto tako i sa novoslovenskim (slovenačkim) jezikom, koji ima tolike predaka. Dva tako odlična pesnika kao što su Svatopluk Čeh i Anton Aškerc, koje ja i literarno i lično mnogo cenim i volim, kao što je poznato, izraziti su panslavistički pesnici i o iskrenosti njihovog slovenskog uverenja ne može biti sumnje. Pa ipak — u njihovom slovenskom jeziku nema ničega naročito slovenskog; njihove misli mogle bi se isto tako izreći i na švedskom jeziku...« Tu je pač vsaj o Aškercu preveč povedano; baš v njegovih baladah in romancih, ki jih je Jensen sam l. 1901. v izboru izdal v švedskem jeziku (*»Zvon«* 1901, str. 787.), je toliko narodne dikcije in »ruske« plastike, da v tej točki ne moremo pritrditi velespoštovanemu našemu prijatelju. Istotako ne pristajamo ob Jensenovo trditev: »Jedan jezik u opšte je nemoguće uništiti silom — osim ako se baš istrigne materama jezik iz usta«; jezik se uniči s silo, ker ni samostalen organizem, ampak funkcija govorečega človeka; po Jensenu nestaje jezika iz historije, kadar se je kultura onega naroda preživela; kaj pa, ako je nasilje preprečilo, da se kultura kakega naroda vobče ni mogla razviti? Lužiški Srbi ne izumirajo zato, ker se je njih kultura preživela, ampak ker tuje gospodstvo (*»sila«*) njih življo ni pripustilo razvoja. Politične samostalnosti ni treba narodu, ako naj se razvija, a duševne in jezikovne svobode mu je treba.

Jensenove besede: »Kad je jedan narod mali a njegov literarni jezik mlad, jedva ako se može smatrati za kulturni dobitak, što se taj jezik, manje ili više veštački, bogati novim, domačim izrazima« se dobro dajo uporabiti zoper vse naše prijatelje zakotnih samoslovenskih lokalizmov.

Jensen pač loči več po duhu jezika in kulture različnih slovanskih individualnosti, a Slovencev od Hrvatov ne more ločiti in ne loči.

Dr. Fran Ilešič.

»Berlinski listok« je naslov novemu ruskemu časopisu, katerega prva številka je ravno izšla. Odgovorni urednik in založnik temu listu je dr. V. Putzykowitsch, Berlin-Friedrichsfelde, Prinzen-Allee 30, II., kamor je pošiljati naročnino. List stane za Nemčijo in Avstrijo na leto 5 mark.

Splošni pregled

Dr. Frančišek Ladislav Rieger †. Dne 3. marca proti eni uri popoldne je izdihnil dušo eden največjih sinov, kar jih je rodila mati Slava, probuditelj in prvoboritelj naroda češkega: dr. Frančišek Ladislav Rieger. Ves češki narod plaka ob grobu tega moža in njim se pridružujemo mi Slovenci,

ki čutimo vsak srčni utrip bratskega nam naroda, ki smo od nekdaj navajeni tugovati in veseliti se z njim.

Od narave razkošno s telesnimi in duševnimi vrlinami obdarovan, je bil Rieger pravi Mesija svojemu narodu. Ves politični in kulturni preporod naroda češkega je tesno spojen z njegovim življenjem in prizadevanjem. Kakor orjak je zastavil ob neugodnih razmerah svoje nenavadne moči za blagor svojega naroda in z ono sveto strastjo, brez katere je domovinska ljubezen fraza, je šel v boj zoper češkemu življu sovražne elemente. Pokazal je pri tem energijo, ki se nam vidi skoro nadčloveška. Delal je neumorno vedno na dve strani: izkušal je priboriti svojemu narodu na zunaj tisti ugled in tisto veljavo, ki mu gre, a na drugi strani mu je bila neprestana skrb, da bi se njegov narod kulturno čim više povzpел ter se tem vrednejšega izkazal onega odličnega mesta, ki mu ga je hotel priboriti v vrsti narodov. In baš v tem njegovem dvojnem delovanju se razodeva velikost njegovega duha, baš v tem tiči velikost njegovih zaslug.

Vsega ni dosegel, kar je nameraval. To, kar se je posrečilo Cavourju in Deaku, se njemu ni posrečilo. Ali tega ni bil kriv on, krive so bile okolnosti. Mogoče tudi, da ni bil tolik diplomat, kakor sta bila ona dva. Bil je pač poštena slovanska duša, mehka navzlic onemu slovitemu »Ne dajmo se!«, blaga, zaupljiva. Toda v ljubezni do naroda ga ni presegel nihče in nedoumno je, kako je sploh mogel kdo dvojiti o tej njegovi ljubezni.

Vsega ni učakal Rieger, kar je želel svojemu narodu. A kdo ve, če ni njegova zapuščina boljša in trajnejše vrednosti nego Cavourjeva in Deakova! Kaj vidimo tam? Zunanji sijaj poleg notranje trhlobe! Tu pa narod čilih, neustrašenih sokolov, poln prekipevajoče, nevzdržne moči, poln življenske sile in neupogljive volje v boju za človeške ideale, poln najgorečnejše ljubezni do lastnega naroda!

Rieger ni bil samo politični voditelj svojega naroda, on je bil tudi njegov učitelj in vzgojitelj.

To je njegova zasluga!

Dalo nebo še več takih vzor-mož narodu slovanskemu! —

Dinko Politeo †. V Zagrebu je umrl odlični hrvaški politik in časnikar Dinko Politeo v starosti 49 let. Pokojnik je bil ognjevit zagovornik pravic svojega naroda. Sodeloval je pri raznih listih. Blag mu spomin!

Matija Ban †. Sredi marca meseca t. l. je umrl v Belgradu leta 1818. v Dubrovniku porojeni znameniti pisatelj srbski, Matija Ban. Rajnik je napisal celo vrsto dram, katerih nekatere so trajne vrednosti in se prištevajo k najboljšim dramatičnim proizvodom jugoslovanske literature.

Dr. Karel Štrekelj, c. kr. vseučiliški profesor v Gradcu, je predložil cesarski akademiji znanosti na Dunaju razpravo, naslovljeno »Zur slavischen Lehnwörterkunde«, s prošnjo, da bi jo akademija sprejela v svoja sejna poročila. V seji dne 18. marca pa je akademija odločila, da se sprejme ta razprava med akademijske spomenice. Gotovo lepo odlikovanje našega rojaka in častno priznanje njegovemu delu!

—k.

Aškerc v ruskem prevodu. Krasno Aškerčevo odo »Ruski jezik« je prevedel v ruščino dr. Vergun, urednik »Slovanskega veka«. Prevod je prinesel najprej ta časopis, pred kratkim pa ga je objavil tudi maloruski list »Živaja misel«.

—k.